

Diabeł tkwi w szczegółach, czyli odpowiedzialność małżeńskim majątkiem wspólnym za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z małżonków

Bartosz Nowicki

Adwokat w Leśnodorski Ślusarek i Wspólnicy

Czy osoba pozostająca w związku małżeńskim (w ustawowym ustroju majątkowym) odpowiada za długi swojej „drugiej połowy”? Co do zasady – nie, ale „diabeł tkwi w szczegółach”.

Odpowiedzialność za zobowiązania – ogólne zasady

Każda osoba fizyczna odpowiada za swoje zobowiązania indywidualnie – całym swoim majątkiem, tak teraźniejszym, jak i przyszłym.

W przypadku osoby pozostającej w związku małżeńskim (w ustawowym ustroju majątkowym), przez określenie „całym swoim majątkiem” należy rozumieć zarówno majątek osobisty, jak i przysługujący jej udział w małżeńskim majątku wspólnym (więcej na temat majątków osobistych i majątku wspólnym małżonków czytaj w [„Małżeńska wspólność ustawowa – majątek wspólny i majątki osobiste małżonków”](#) – Newsletter LSW z maja 2018).

Dla małżonka nie-dłużnika istotne w takim przypadku staje się pytanie kiedy i na jakich warunkach wierzyciel małżonka-dłużnika może sięgać do zasobów małżeńskiego majątku wspólnego w celu zaspokojenia swoich roszczeń.

Małżonkowie jako współdłużnicy

W sytuacji, gdy: 1) zobowiązanie zaciągnięte jest w celu zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny, lub 2) gdy zobowiązanie zaciągnięte jest przez oboje małżonków – wówczas małżonkowie stają się **współdłużnikami** na ogólnych zasadach prawa cywilnego, a wierzyciel może w celu uzyskania zaspokojenia swoich roszczeń sięgać zarówno do majątków osobistych każdego z małżonków, jak i do ich majątku wspólnego.

Małżonek nie-dłużnik

Gdy zobowiązanie zaciągnięte jest przez jednego tylko małżonka (w innym celu niż zaspokojenie zwykłych potrzeb rodziny), drugi z małżonków nie staje się dłużnikiem (małżonek nie-dłużnik). Nie oznacza to jednak, iż pozostaje wolny od odpowiedzialności za długi współmałżonka. Wierzyciel małżonka-dłużnika może bowiem sięgać do określonych składników majątku wspólnego w celu zaspokojenia swoich roszczeń. W omawianym przypadku wierzyciel może poszukując zaspokojenia swoich wierzytelności sięgać do:

- 1) do **majątku osobistego** małżonka-dłużnika oraz do **majątku wspólnego** małżonków – jeżeli zobowiązanie zostało zaciągnięte za zgodą drugiego małżonka;
- 2) do **majątku osobistego** małżonka-dłużnika oraz do **majątku wspólnego** małżonków w zakresie: **(i)** wynagrodzenia za pracę, **(ii)** dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, **(iii)** korzyści uzyskanych z praw małżonka jako twórcy (prawa autorskie, prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej), w przypadkach gdy:
 - a) zobowiązanie zaciągnął jeden małżonek bez zgody drugiego małżonka;
 - b) zobowiązanie nie wynika z czynności prawnej (np. spowodowanie szkody komunikacyjnej przez jednego z małżonków);
 - c) zobowiązanie powstało przed powstaniem wspólności majątkowej (z reguły chodzi tu o zawarcie małżeństwa);
 - d) zobowiązanie dotyczy majątku osobistego małżonka;
- 3) do **majątku osobistego** małżonka-dłużnika oraz do **majątku wspólnego** małżonków w zakresie: **(i)** wynagrodzenia za pracę, **(ii)** dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, **(iii)** korzyści uzyskanych z praw małżonka jako twórcy (prawa autorskie, prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej), jak również do **(iv)** składników przedsiębiorstwa – w przypadku, gdy wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Majątek wspólny chroniony, ale nie do końca

Powyższe regulacje ograniczają możliwość sięgania do majątku wspólnego przez wierzyciela małżonka-dłużnika. Służy to ochronie małżonka nie-dłużnika oraz rodziny. Ochrona ta nie ma jednak charakteru absolutnego. Jeżeli bowiem wierzyciel uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności wobec małżonka-dłużnika, stwierdzonej tytułem wykonawczym, wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków, sąd może ustanowić rozdzielną majątkową między małżonkami. W wyniku tego, wierzyciel uzyska szeroki i swobodny dostęp do składników majątkowych, które w skutek podziału majątku wspólnego przypadną małżonkowi-dłużnikowi.

Roszczenie regresowe małżonka

W sytuacji, gdy dług jednego z małżonków (małżonka-dłużnika) zostanie zaspokojony z majątku wspólnego, drugiemu małżonkowi (małżonkowi nie-dłużnikowi) przysługuje roszczenie regresowe o zwrot do majątku wspólnego wydatków poczynionych na spłatę tego długu.